REPUBLIC OF ISLAMOPHOBIA: THE RISE OF RESPECTABLE RACISM IN FRANCE

Jim Wolfreys, *Republic of Islamophobia: The Rise of Respectable Racism in France*, Hurst Publishers, 2018

Knjiga *Republic of Islamophobia: The Rise of Respectable Racism in France*[1] britanskog profesora Jima Wolfreysa (Jim Wolfreys) govori o razvoju islamofobije i rasizma u Francuskoj od 1980-ih godina. Kritički naslov knjige ne ostavlja dileme na koji način razumjeti djelo kao i razvoj u skoro četiri desetljeća. Knjiga obiluje empirijskim podacima, čime potvrđuje svoje teze o rastu islamofobije i rasizma kao neodvojivog elementa islamofobije.

Ovo djelo se istražuje dinamiku koja je postavila islamofobiju u srce francuske političke agende i koja prati njene uzroke kroz „procjenu odnosa između „rata protiv terorizma", autoritarnog neoliberalizma, republikanskog sekularizma, nejednakosti i antirasizma."[2]

Jedan od centralnih argumenata ove knjige odnosi se na način na koji slavljene vrijednosti i tradicije Francuske Republike nisu uspjele spriječiti rastuću nejednakost i diskriminaciju. Tome je doprinijelo da je „domaća društvena klima je sve više oblikovana pesimizmom, neizvjesnošću i nesigurnošću, pokazala se kao plodno tlo za one koji žele identificirati žrtvene jarce. Takvi napori našli su odjek na isti način kao što je narativ o „sukobu civilizacija" bio u stanju da iskoristi strahove izazvane „ratom protiv terorizma"."[3]

---

1 *Republika Islamofobija: rast značajnog rasizma u Francuskoj*

2 Preveo autor. Originalni tekst glasi „...through an assessment of the relationships between the 'war on terror', authoritarian neoliberalism, republican secularism, inequality and anti-racism." (str. 1)

3 Preveo autor. Originalni tekst glasi: „...a domestic social climate increasingly shaped by pessimism, uncertainty and insecurity, proved fertile ground for those seeking to identify scapegoats. Such efforts found an echo in much the same way as the 'clash of civilisations' narrative was able to exploit fears generated by the 'war on terror'". (str. 32)

Ova argumentacija predstavlja srž objašnjenja uspjeha populističkih stranaka širom svijeta i ona zapravo podrazumijeva postojanje dvije grupe – nas i drugih, koji su uzročnici postojećih problema, koji uzimaju poslove i oni koji ne prihvataju „naš" način života. Međutim, kako i sam naziv knjige implicira, autorova analiza se ne zadržava samo na populistima iz stranke Nacionalni Front (danas Nacionalno Okupljanje), čiji su stavovi o islamu nedvojbeno kritični, već posmatra cjelokupnu političku arenu Francuske, te po poglavljima analizira odnos političkih stranaka i drugih društveno angažiranih grupacija, također onih koji se bore protiv rasizma, prema islamu i muslimanima. Autorov pristup time odstupa od dominantnog pristupa mnogih drugih autora koji pažnju usmjeravaju na Nacionalni Front prilikom analiziranja islamofobije u Francuskoj.

Taj odnos se očituje u limitiranju sloboda muslimana, kada su u pitanju odjevni predmeti u javnosti ili prehrana u školama. Pojam laïcité, dakle francuski sekularizam, predstavlja pravnu polaznu osnovu za sužavanje sloboda. Međutim, kako Wolfreys navodi, pojam laïcité se različito tumačio kroz različite periode u novijoj francuskoj historiji, što zapravo znači da postoji nejasnoća u shvatanju značenja. Drugim riječima, oni koji aktivno učestvuju u političkom i javnom životu u određenom periodu, posjeduju interpretacijski autoritet za definiranje sekularizma, odnosno daju mu značenje.

U novijoj historiji je njegovo značenje protumačeno kao striktnija kontrola koja brani isticanje vjerskih simbola u javnosti kroz odjevne predmete, jer je „...religijska pripadnost nešto što se treba radije ispoljiti u privatnosti doma nego u društvu u cjelini".[4] U ranijim periodima je interpretacija sekularizma bila puno tolerantnija i pokazivalo se više razumijevanja prema vjerskim slobodama, ističe Wolfreys, pozivajući se na francuskog historičara Jeana Baubérota (Jean Baubérot).[5]

Značaj knjige *Republic of Islamophobia: The Rise of Respectable Racism in France* je višestruk. Zbog obilja empirijskih podataka, ona predstavlja vrijedan izvor informacija za razumijevanje, ne samo islamofobije u Francuskoj, već i šire društvene i političke slike u toj zemlji, te

4 Preveo autor. Izvornik glasi: „...religious affiliation is something to be expressed in the privacy of the home rather than in society at large." (str. 14)

5 Ibid.

ukazuje na osnovne probleme i podjele u francuskom društvu. Islam kao tema javnih debata u Francuskoj ima značajno mjesto, a često isticanje pogrešnih informacija otvara prostor za stvaranje ili jačanje postojećih predrasuda.

Autor u svojoj analizi uvjerljivo skicira jedan obrazac u kojem politički akteri djeluju na način pronalaska žrtvenih jaraca koje predstavljaju kao uzrok problema radi nemogućnosti pronalska brzog rješenja za goruće društvene probleme. Nadalje, autor u zaključku naglašava jednu bitnu pojavu – Francuska nije jedina zemlja u kojoj je islamofobija postala „značajna forma rasizma,“[6] već se radi o pojavi koja je svojstvena i mnogim drugim zemljama. Navodi primjere Donalda Trumpa, ali i primjere iz Ujedinjenog Kraljevstva, čemu je i posvećen značajan dio zaključka. U tom dijelu autor navodi primjere kako i muslimanska djeca, od kojih su neka mlađa od devet godina, postaju sumnjiva. Zanimljiv primjer je kada su 2016. godine u jednom britanskom vrtiću htjeli prijaviti četvorogodišnjeg dječaka u program deradikalizacije zbog pogrešno protumačene izgovorene riječi „cucumber“ (krastavac) kao „cooker bomb“ (vrsta eksplozivne naprave), koji je nacrtao odraslu osobu koja reže krastavac.[7]

Ovo djelo predstavlja vrijedan uradak za razumijevanje islamofobije, ne samo u Francuskoj, ali i moguće uzroke koji su doveli do te pojave, te time doprinosti upotpunjavanju slike postojećeg stanja. Knjiga „Republic of Islamophobia: The Rise of Respectable Racism in France“ bi zbog navedenih razloga trebala predstavljati nezaobilazno djelo za sve one koji se bave istraživanjem islamofobije, ali i onih koji žele bolje razumjeti nove političke tokove u Francuskoj, ali i šire.

Anes Makul

6 Ibid., str.185.

7 Ibid. str. 190.